

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa: **JUDr. P. Z.**, bytom v B., proti odporkyňi: **RNDr. A. Z.**, bytom v B., v dovolacom konaní zastúpená JUDr. J. P., advokátkou Advokátskej kancelárie so sídlom v B., **o rozvod manželstva**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Bratislava III pod sp.zn. 19 C 25/2008, o dovolaní odporkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2008 sp.zn. 15 Co 419/2008, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Navrhovateľovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava III (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 6. mája 2008 č.k. 19 C 25/2008-25 rozviedol manželstvo účastníkov uzavreté dňa X. pred bývalým Obvodným národným výborom B., zapísané v knihe manželstiev Matričného úradu B., vo zväzku X., ročník X., na strane X., pod poradovým číslom X.. O trovách konania rozhodol tak, že účastníci nemajú právo na ich náhradu.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa odporkyňa podala odvolanie. Jej opravný prostriedok Krajský súd v Bratislave (odvolací súd) uznesením z 30. septembra 2008 sp.zn. 15 Co 419/2008 odmietol ako oneskorene podané. Vychádzal z toho, že rozsudok súdu prvého stupňa bol odporkyňi doručený náhradným spôsobom v zmysle ustanovenia § 47 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (O.s.p.). Rozsudok sa tak považoval za doručený dňom 16. júna 2008. Zákonná lehota na podanie

odvolania začala plynúť 17. júna 2008 a uplynula 1. júla 2008. Ak teda odporkyňa podala odvolanie na pošte 11. júla 2008, urobila tak oneskorene.

Odporkyňa podala na odvolacom súde „námietku voči uzneseniu krajského súdu“, ktorou sa domáhala „opravy“ napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že nie je správne, pretože v čase doručenia zásielky sa nezdržovala v mieste doručenia. Predmetné podanie bolo doplnené podaním („stanoviskom“) odporkyňou ustanovenej advokátky. V doplňujúcom podaní zástupkyňa odporkyne navrhla uznesenie odvolacieho súdu zrušiť, pretože odvolací súd jeho vydaním odňal odporkyňi možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Vytýkala odvolaciemu súdu, že riadne nezistil, či boli splnené všetky predpoklady vzniku fikcie náhradného doručenia v zmysle ustanovenia § 47 ods. 2 O.s.p. Uviedla, že poštový doručovateľ sa pokúsil o doručenie zásielky iba raz a neupovedomil ju, že zásielku príde doručiť znovu. Doplnila, že naostatok ani nemala reálnu možnosť uloženú zásielku prevziať na pošte.

Navrhovateľ sa v dovolacom konaní nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), považoval podanie odporkyne podľa jeho obsahu (§ 41 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243c O.s.p.) za dovolanie v zmysle § 236 a nasl. O.s.p. Po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O.s.p.) účastníčkou zastúpenou advokátom (§ 241 ods. 1, druhá veta O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či je tento mimoriadny opravný prostriedok prípustný, pretože podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu len pokiaľ to pripúšťa zákon.

V predmetnej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Podmienky prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vydanému v tejto procesnej forme upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanoveniach § 239 O.s.p. (pri riešení otázky prípustnosti dovolania odporkyne vychádzal dovolací súd z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v čase podania mimoriadneho opravného prostriedku, t.j. v znení od 15. októbra 2008, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 384/2008 Z.z.). Podľa predmetných ustanovení je dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu prípustné, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska; dovolanie nie je prípustné

proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. (§ 239 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 O.s.p.).

Dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté odvolanie účastníka, nemá znaky týchto uznesení, preto prípustnosť dovolania odporkyne z ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. (v uvedenom znení) nemožno vyvodit'.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa ustanovenia § 237 O.s.p. taxatívne určujúceho vady konania, ktoré majú za následok tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu a podľa ktorého je dovolanie účastníka prípustné proti *každému* rozhodnutiu odvolacieho súdu bez ohľadu na jeho procesnú formu a spôsob rozhodnutia. Dospel k záveru, že dovolanie odporkyne nie je prípustné ani podľa tohto ustanovenia.

Pri riešení otázky prípustnosti dovolania odporkyne v predmetnej veci nie je možné nechať bez povšimnutia predmet preskúmaného konania, ktorým je rozvod manželstva účastníkov.

Na tomto mieste považuje dovolací súd za potrebné pripomenúť, že podľa ustanovenia § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení a že podľa ustanovenia § 239 ods. 3 O.s.p. ustanovenia odsekov 1 a 2

(upravujúcich prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu) neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalcovskom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením. Podľa citovaných ustanovení teda dovolanie účastníka konania nie je prípustné vo veciach upravených Zákonom o rodine, s výnimkou prípadov v týchto ustanoveniach výslovne uvedených (ktorou výnimkou ale rozhodnutie o rozvode nie je). Dôvod takejto právnej úpravy prípustnosti dovolania účastníka je jednoznačný; je odrazom ústavného princípu právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právnej istoty v statusových, súkromných veciach podľa čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky vo vzťahu k dovolaciemu prieskumu vecí rozhodnutých podľa Zákona o rodine.

V preskúmanej veci, vzhľadom na ustanovenie § 237 O.s.p. („Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ...“) vyvstala otázka, či dôvody, ktoré viedli k úprave o neprípustnosti dovolania účastníka proti rozhodnutiu o rozvode manželstva v ustanovení § 238 ods. 4 O.s.p., treba vzťahovať aj na prípady, keď konanie, v ktorom bolo vydané rozhodnutie o rozvode, je postihnuté vadou majúcou za následok tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

Dovolací súd nevidí žiadny dôvod na rozdielne posúdenie prípustnosti dovolania účastníka v týchto veciach.

Rozhodnutie súdu o rozvode manželstva je konštitutívne. Konštitutívny akt vytvára nový právny stav, takže jeho účinky (oprávnenia a právne povinnosti) vznikajú až právoplatnosťou rozhodnutia, t.j. ex nunc. Je hmotnoprávnou skutočnosťou na základe ktorej sa zakladá, mení alebo ruší právny vzťah. Kľúčovou zložkou konštitutívnych rozhodnutí je právna istota.

Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 1. júla 2009 zn. II. ÚS 398/08 okrem iného vyslovil, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 2 Cdo 69/2008 z 29. apríla 2008 (ktorým bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa o rozvode manželstva o úpravu práv a povinností bývalých manželov k ich maloletým deťom) bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo zaručené v čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V odôvodnení nálezu ústavný súd, po rozsiahlej analýze ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich prípustnosť dovolania účastníka konania, rozhodnutí v statusových veciach a právnej úpravy doma i v zahraničí, okrem iného uviedol, že si je vedomý, že text zákona a systematika ustanovení o dovolaní majú bližšie k možnosti prípustnosti zmätočného dovolania v predmetnej veci, vnímal však aj skutočnosť, že napriek slovu „každému“ v úvodnej časti § 237 O.s.p., zákonodarca, „emancipujúce“ dovolanie zo socialistickej obnovy konania, s vysokou pravdepodobnosťou „nevedomky pozabudol“ prevziať pri nej artikulovanú neprípustnosť, ktorá sa viazala aj na zmätočné dovolacie dôvody. Zákonná úprava by bola podľa ústavného súdu interpretovaná asymetricky, ak by na jednej strane nebola možná obnova konania o rozvode, v prípade, ak bolo rozhodnuté v neprospech účastníka konania v dôsledku trestného činu sudcu (§ 228 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 229 písm. a/ O.s.p.), a na druhej strane by bolo prípustné zmätočné dovolanie. Uviedol, že rovnako rešpektuje kompetenciu najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolaní, no napriek niektorým argumentom uvedeným v jeho rozhodnutiach sa ale domnieva, že vzhľadom na unikátnosť právotvorných rozsudkov týkajúcich sa rozvodu manželstva musí byť v danej veci preferovaný princíp právnej istoty. Za komponent práva na spravodlivý proces tu možno považovať aj dodržiavanie procesných predpisov tak, aby zrušením právoplatného rozhodnutia nebola porušená právna istota niektorého z účastníkov. Dodal, že previazaním § 238 ods. 4 O.s.p. s § 237 O.s.p. nemal v žiadnom prípade na mysli previazanie iných dôvodov neprípustnosti z § 238 O.s.p. s § 237 O.s.p. Ústavný súd napokon pripomenul, že zákonodarca by mal jednoznačne ustáliť otázku prípustnosti zmätočného dovolania proti rozsudkom, ktorými sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že tu nie je.

Rovnako Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, v dôvodoch svojho uznesenia sp.zn. 2 Cdo 128/2005 zo 17. júna 2005 uviedol, že nesúhlasí s názorom, podľa ktorého je prípustné dovolanie z dôvodov tzv. zmätočnosti podľa ustanovenia § 237 O.s.p. proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, teda aj proti právoplatnému rozhodnutiu o rozvode manželstva. Uviedol, že rozhodnutím o rozvode manželstva sa mení osobný stav účastníkov, ktorý pôsobí nielen voči tretím osobám, ale aj voči súdom (§ 159 ods. 2 O.s.p.). Táto výnimka je odôvodnená požiadavkou, aby sa prípadným "obnovením (oživením) manželstva", ako dôsledku zrušenia právoplatného rozhodnutia, ktorým bolo ukončené rozvodové konanie a manželstvo právoplatne rozvedené, nevytvorila situácia nezlučiteľná so stavom, ktorý sa medzitým mohol vytvoriť (napr. mohlo dôjsť k uzavretiu nového manželstva

a pod.). Podľa názoru dovolacieho súdu prezentovaného v predmetnom rozhodnutí znenie ustanovenia § 237 O.s.p. nemožno vykladať len doslovne, ale tiež historicky; ani pred rokom 1992 nebola prípustná sťažnosť pre porušenie zákona proti rozsudku, ktorým bolo vyslovené, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd ustálil, že „rámec daný ustanoveniami § 238 ods. 4 a § 239 ods. 3 O.s.p. treba vzťahovať aj na dôvody tzv. zmätočnosti v rozvodových veciach, kde manželstvo bolo rozvedené, pretože tu musí prevážiť všeobecný záujem na zachovaní stavu právnej istoty a nemeniteľnosti rozhodnutí, po ktorých by mohlo dôjsť k vzniku nových rodinných vzťahov, a ktoré by sa potom mohli dotknúť tretích osôb, prípadne aj maloletých detí (detí z nového manželstva a pod.).“

Dovolací súd s prihliadnutím na vyššie uvedené závery ústavného súdu a dovolacieho súdu v inej právnej veci, s ktorými sa stotožňuje, majú tiež na zreteli, že súd vykladá právo v súlade s účelom príslušnej právnej úpravy, okolnosťami jej tvorby a systematickými súvislosťami, rešpektujúc požiadavku stability právoplatne konštituovaného osobného stavu fyzickej osoby, dospel k záveru že v prejednávanej právnej veci rozvodu manželstva je dovolanie odporkyne podľa Občianskeho súdneho poriadku procesne neprípustné.

So zreteľom na uvedené mimoriadny opravný prostriedok odporkyne odmietol podľa § 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúci proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie neprípustné. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nemohol sa zaoberať vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu.

V dovolacom konaní procesne úspešnému navrhovateľovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti odporkyni, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal navrhovateľovi náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodal návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. januára 2010

JUDr. Ladislav Górasz, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Emília Kišacová